

ENFORMASYON TOPLUMUNDA EĞİTİMİN YERİ

Ünal ŞENTÜRK*

Öz

Çağımızın gelişmiş toplum yapısı, enformasyon toplumu olarak nitelendirilmektedir. Teknolojik ve bilimsel gelişme, hızlı değişim ve dönüşüm özellikleri taşıyan enformasyon toplumu, sanayi toplumundan farklı paradigmalara dayanmaktadır. Günümüzün yükselen değerleri olan bilimsel bilgi, teknolojik gelişme ve hızlı değişim, formal eğitimin önemini artırmaktadır. Bireyin bu toplumsal aşamada arzu ettiği şekilde yaşayabilmesi, geçmişten daha fazla bilgi donanımına sahip olmasına bağlıdır. Bu nedenle, bireysel ve toplumsal yaşamı doğrudan etkileyen süreç olarak eğitime büyük roller düşmektedir. Bireyi ekonomik ve sosyal hayata hazırlayan kurum olan eğitimin üzerine aldığı işlevleri yerine getirebilmesi için dünyadaki gelişmeleri dikkate alması, kendini teknolojik ve bilimsel değişimlere uyarlaması gerekir. Nitekim, günümüzün güçlü ekonomik ve sosyal yaşantısına sahip ülkeler, tüm kazanımlarını eğitime verdikleri önem ve eğitim kurumlarını günün koşullarına göre yeniden yapılandırmalarına borçludurlar. Konuyu teorik açıdan değerlendiren bu çalışma, enformasyon toplumunun özelliklerini açıklayarak, enformasyon toplumunda eğitimin yeri ve önemi hakkında bir saptama yapmak amacını taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: Enformasyon toplumu, bilgi, teknolojik ve bilimsel ilerleme, eğitim.

Abstract

The developed society of today is identified as information society. Information society having the characteristics of technological and scientific development, rapid change and transformation depends on different paradigms than industry society. Today's rising values; scientific information, technological development and rapid change increase the importance of formal education. Moreover, in order to make an individual live as the way he/she desires at this social phase, the individual should have much more information than the past. Therefore, education has a significant role on the individual and social life. Education preparing the individual for economic and social life should take into account the developmental changes in the world, and should adapt itself to these technological and scientific changes. Thus, today's economically and socially powerful countries give great importance to their education and reconstruction of their educational system. This study evaluating the subject in theoretical framework, aims to make a determination about the place and importance of education in information society by explaining the characteristics of information society.

Keywords: Information society, knowledge, technological and scientific improvement, education.

İnsanlık, varlığını daha çok sanayileşme sürecine borçlu olduğu enformasyon toplumunda yaşamaktadır. Etkilerini yaşamakta olduğumuz enformasyon toplumunu, sanayileşme sürecinde ekonomi, sosyal ve siyasi alanda yaşanan değişim ve dönüşümler hazırlamıştır. Ancak, enformasyon toplumu, kendi özgün niteliğini sanayi toplumundan ayırttığı/koptuğu noktalarda kazanmaktadır.

Enformasyon toplumu sürecindeki bilimsel bilgi ve teknolojiye elde edilen gelişmeler, onu kendinden önceki toplumsal aşamalardan farklı kılmaktadır. Yakın tarihlerde başta iletişim teknolojisi olmak üzere teknolojiye ve bilimsel algıdaki olağanüstü ilerlemeler, “bilgi”ye büyük güç kazandırmıştır/kazandırmaktadır. Elde edilen gelişmelerle, bugün “bilgi”, ekonomiden siyasete birçok alanı sıkıştırmakta ve onlara şekil vermektedir. Yüzyıllar önce Francis Bacon’ın “Bilmek, egemen olmaktır.” sözü, günümüz gerçeğiyle bire bir örtüşmektedir. Nitekim, dünyadaki mevcut ekonomik ve siyasi gücü elinde bulunduran ülkelerin bütün kazanımlarına, bilim ve teknolojiye elde ettikleri gelişmeler kaynaklık etmektedir. Bu gerçekten hareketle toplumlar, başta **eğitim** olmak üzere tüm kurum ve anlayışlarını yeni gelişmelere uyarlamaya çalışmaktadırlar.

Amaç

Modern teknoloji ve bilimsel bilginin öne çıkarıldığı Enformasyon Toplumu, donanımlı ve vasıflı insan sermayesi, beyin gücü, sürdürülebilir kalkınma, küresel oluşumları yakından izleme ve bunları hayata geçirme, ömür boyu öğrenme, hızlı değişim ve dönüşüme kendini uyarlama gibi esaslara dayanmaktadır. Hareketlilik, değişim ve rekabet, yeni toplumsal aşamanın vazgeçilmezleridir. Sanayi toplumu ve daha öncesinden farklı olan bu toplumsal aşama, doğal olarak farklı eğitim anlayışına sahiptir. Eğitilmiş olmak, vasıflı ve donanımlı olmak, günümüz insanının arzu ettiği yaşam standardını elde etmek için tutturulması gereken tek hedeftir. Bu hedefin tutturulması, bireyin ve toplumun var olan koşullarda yaşamını istediği şekilde sürdürebilmesi ise yeni bir eğitim anlayışı, modeli, uygulaması ve sistemine bağlıdır. Bu çalışma, enformasyon toplumunun özelliklerini ortaya koyarak, bu toplumsal aşamadaki eğitim anlayışı, modeli ve uygulaması hakkında kuramsal bilgi vermeyi amaç edinmektedir. Literatür taramasına bağlı olarak gerçekleştirilen çalışmada, sanayi toplumu ve enformasyon toplumu karşılaştırıldıktan sonra, eğitim alanındaki son uygulamalar, kullanılan yeni araç ve gereçler ve izlenen sistemler tartışılmaktadır.

Ortaçağ'dan bu yana ekonomik paradigmalardan, her birinin ekonominin ana belirleyici sektörünü tanımlayan, üç ayrı süreçten geçtiği ileri sürülmektedir. Bunlardan birinci paradigmda tarımsal üretim; ikincisinde sanayi ve dayanıklı mallar, üretimde belirleyiciyken; üçüncü ve aynı zamanda mevcut paradigmda, enformasyonun biçimlendirdiği ekonomik üretim hâkim ve ayrıcalıklı konumdadır. Tarımdan sanayileşme sürecine geçiş “ekonomik modernleşme”, sanayileşmeden enformasyon toplumuna geçiş “**ekonomik postmodernleşme**” veya “**enformatikleşme**” süreci olarak sınıflandırılmaktadır (Hardt ve Negri, 2001:293). Alvin Toffler, bu aşamaları “**üç dalga**” olarak nitelendirmekte ve aşamaların oluşmaları için geçen süreyi belirlemektedir: Tarım devrimi bin yılda, sanayi devrimi üç yüzyılda ve son devrim olan bilişim ise yüzyıldan daha kısa sürede gerçekleşmiştir (Toffler, 1981:28). İnsanlığın 5000 yılda tecrübe ederek ürettiği bilginin, son 30 yılda üretilmesi (Dağ, 2001:23), yaşadığımız sürecin diğerlerinden daha hızlı şekillenmesine neden olmaktadır. Bilgi üretiminin hızlanması ile birlikte, teknolojinin yenilenme hızının yüksekliği ve bu yeniliklere insanların çok çabuk uyum göstererek karşılık vermesi, enformasyon toplumunun oluşum sürecine ivme kazandırmaktadır.

Ortaya çıkarılan bu toplum modelindeki paradigmlar, eskisinden farklı parametrelerle işlemektedir. Daha önceki aşamada geçerli gözüken kurallar, yasalar ve prensipler; anlam ve değer kaybına uğrayarak aşınmaktadır. Diğerinde belirleyici olan ekonomik ve sosyal esaslar, eski önemini yitirmektedir. Bu bağlamda enformasyon toplumu, sanayileşme sürecindeki farklı ekonomik ve sosyal paradigmları hayata geçirmektedir. Enformasyon toplumunun öz niteliklerini tahlil etmenin en iyi yollarından birisi, onun sanayi toplumu ile mukayesesini yapmaktır. Bu düşünceden hareketle bir karşılaştırma yapıldığında; sanayi toplumunda maddi sermayenin yerine, enformasyon toplumunda bilgi ile donanımlanmış insan sermayesi geçmektedir. Enformasyon toplumunda, modern bilim ve anlayışlara duyarlı insan, büyük önem taşımaktadır. Buhar makinesi ve kol gücünü temsil eden sanayi toplumuna karşılık, enformasyon toplumunu bilgisayar ve beyin gücü temsil etmektedir. Enformasyon toplumunda, düşünsel anlamda çok vasıflı insan sermayesinin ekonomide etkin olması ve üretime artan oranda katılımı söz konusudur. Bu nedenle, genel eğitim anlayışına sahip sanayi toplumunun aksine enformasyon toplumunda, kişinin serbest düşünme ve kendi yeteneklerini ortaya çıkarabilmesini sağlayacak eğitimin bireyselleşmesi ve sürekliliğin artırılması üzerinde durulur. Sanayi toplumunda üretilen mal ve hizmetlerin kıtlığı söz konusu iken, enformasyon toplumunda bilgi kıt değildir. Bu aşamada bilgi, sürekli artmakta

ve artan verimler özelliği göstermektedir (Aktan ve Tunç, 1998:122). Her geçen süre artan bilgi, geçmişle kıyaslanamayacak kadar, toplumun geneline yayılmaktadır. Sanayi toplumunda sadece üst düzey yönetici sınıfın bilincinde ve denetiminde olan bilgi, enformasyon toplumunda erişim imkânı olan herkesin elinin altındadır. Dolayısıyla enformasyon toplumunda bilgi ülke, bölge, toplum, grup, din ve sınıf üstü konuma gelmektedir. Bu sonucu, yakın tarihlerdeki iletişim teknolojisindeki son yenilikler ortaya çıkarmaktadır. Bilimsel bilgi ve teknoloji arasındaki sinerji ile şekillenen enformasyon toplumunda, insanların azımsanmayacak bir bölümü tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar bilgi ağlarıyla sarmalanmaktadır.

Temeli sanayileşmeye dayanan iletişim teknolojisindeki büyük değişimler, daha önceki toplumsal aşamadaki yerleşik alışkanlık, yapılanma ve uygulamaları değişime zorlamaktadır. Örneğin, sanayi toplumunda çalışma saatini belirleyen mesai kavramı, enformasyon toplumunda değişmektedir. Erişim imkânı olan herkes, dünyanın farklı coğrafyasındaki insanlarla sanal ortamda, aynı proje üzerinde günün 24 saatinde çalışarak işlerini yürütebilmektedir (Bozkurt, 2000:101). Yine, “bir erkek dünyası” olarak bilinen sanayi toplumuna karşılık, enformasyon toplumu kadın erkek ayrımı yapılmaksızın iyi eğitilmiş ve teknik ehliyetli herkese açıktır (Naisbitt ve Aburdene, 1990:44).

Ulusal ölçekli pazarlara üretimle kendini sınırlandıran ve daha çok “ölçek” ekonomisi anlayışına göre işleyen sanayi toplumuna karşılık, enformasyon toplumunda global ölçekler standart alınarak yapılan üretim ve daha çok “hız” ekonomisi anlayışının esas olduğu bir sistem işletilmektedir. Enformasyon toplumunda üretilen malın miktarından ziyade, üretimin yapıldığı sürenin kısalığı önemli değişkendir. Bu nedenle enformasyon toplumunda stoktan çok üretimde “just in time” özelliği etkindir. Üretimin ihtiyaç duyulduğu anda gerçekleştirilebilmesi için ise, küçük, esnek ve hareket kabiliyeti yüksek firmaların yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Bu bağlamda, enformasyon toplumunda küçük ve orta ölçekli işletme (KOBİ)ler daha işlevseldir.

Bu şekilde sıralanacak farkları, Bell, sanayi sonrası dönüşümleri karakterize eden beş noktada özetlemektedir: (1) Mal üretiminden hizmet sektörüne kayışın olduğu bir ekonomi, (2) çalışma hayatında, yapılan işin türüne göre teknik ve uzmanlaşmış sınıfın üstünlüğü, (3) toplum için gerekli yeniliklerin ortaya çıkarılmasında ve politik kararların alınmasında rol oynayan kuramsal bilgi, (4) teknoloji ve teknolojik değerlerin kontrolünün önceden planlanması, (5) karar alma işlevi gören “entelektüel teknoloji”nin yaratılması (Poloma, 1993:326-327). Dolayısıyla enformasyon toplumu; yeni teknolojinin gelişimiyle bilgi sektörü,

üretimi ve sermayesinin başat olduğu; bunları sağlayabilmek için de eğitimin sürekliliğinin öne çıkarıldığı bir aşamaya karşılık gelmektedir (Aktan ve Tunç, 1998:121). Enformasyon toplumunda eğitim, önceki toplumsal aşamadan daha fazla önem taşımaktadır. Burada kastedilen eğitim amaç, program, öğrenme-öğretme ilişkisi ve değerlendirme unsurları belirlenmiş olan süreci ifade eden formel eğitimidir (Erken, 1998:2097).

Her toplumsal aşama, her alandaki kendi paradigmasını oluşturduğu gibi, kendi eğitim paradigmasını da oluşturmaktadır. Bu durum, toplum ile eğitim arasındaki karşılıklı ilişki şeklinde formüle edilebilmektedir. Nitekim, toplum kendi hedef, öncelik ve kabullerine uygun bir eğitim sistemi oluşturduğu gibi, oluşturulan eğitim sistemi de içinde şekillendiği toplumu korumak, güçlendirmek ve kalkındırmak işlevlerini üstlenmektedir. Bu bağlamda, toplum ile eğitim arasında birbirini beslemeye dayalı bir ilişki bulunmaktadır. Bu gerçek, her toplumsal aşamanın kendinden öncekinden ayrıştığı bir eğitim anlayışı ve eğitim sistemi kurduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Enformasyon toplumu, yeni bir çalışan profili yaratmaktadır. Enformasyon toplumu, kendi önceliklerine uygun bir çalışan modelini talep etmektedir. Sanayi sonrası toplumun dayandığı yeni işgücünün en öne çıkan özelliği, bu toplumun eğitim düzeyiyle ilgilidir. Bu toplumsal aşamada gittikçe daha ileri düzeyde yetiştirilmiş bir insan gücüne gereksinim duyulmaktadır. Eğitim düzeyindeki şimdiye kadar eşine rastlanılmayan yükseliş, insan yetiştirmeye her zamankinden fazla verilen bu önem, şüphesiz çağdaş teknolojik gelişmelerin sonucu olarak değerlendirilmektedir (Dura, 1998:2085).

Artık toplumdaki ağırlık merkezi, yeni değerleri ve beklentileri olan farklı bir gruba bilgi işçisine-doğru kaymaktadır. Daha önce, gelir ve statü yönünden en göz alıcı ilerlemeyi gösteren imalat sanayinin mavi yakalı işçileri, enformasyon toplumunda “öbür yarı”yı oluşturmaktadır. Günümüz toplumunun aktif öznelerini, eğitilmiş, nitelikli ve donanımlı “bilgi işçileri” oluşturmaktadır (Drucker, 1994:178-179). Bilginin kullanılması ve geliştirilmesi olarak vasıflandırılacak işlerde çalışan “bilgi işçileri” planlama, tasarım, araştırma, analiz, organizasyon, depolama, programlama, dağıtım ve pazarlama gibi işler dizisinden herhangi birini yerine getirmektedir (Ekinci, 2001:14). Ekonomik hayatın her alanında istihdam edilen işgücü açısından sürdürülebilir rekabet şansı, çok vasıflı olmaktan gizlenmektedir. Artık üstün nitelikli insan gücü, yeni bilgi yoğun teknolojilerin vazgeçilmez unsurunu ve işletmeler için küresel rekabetteki görünmez varlıkları olarak stratejik değer kazanmaktadır (Kurtulmuş, 2001:20). Enformasyon toplumunda bilgi işçisini

tarif ederken yeni bir sınıftan bahsedilmektedir. “Dijital akıl” olarak çevrilebilen “digerati” kavramı, bilgi teknolojisi konusunda olağanüstü bilgi ve yeteneğe sahip kişilerden oluşan bir sınıfı ifade etmektedir. Çok yakın bir tarihte Oxford sözlüğüne giren kavram, bilgisayar ve bilgi teknolojisi konusundaki donanımlı ve uzman kişileri tanımlamaktadır. The Guardian, San Francisco Chronicle ve The Scotsman gibi popüler gazeteler, kavramı, bilgisayar geliştiricisi, program yazılımcılığında deneyimli, teknik internet kullanıcısı, dijital literatüre vâkıf kişiler ve “bloggerler” için kullanılmaktadır (Coleman, 2005:233). Enformasyon toplumunda çok etkin rol üstlenen bu kişiler, sadece dijital zekâya sahip değil, bununla birlikte bilgi yönetimi ve kullanımı konusunda da uzmandırlar. Yeni toplumsal aşamanın inşasında, bu kişilere çok büyük roller düşmektedir. Teknolojik bilgiye sahip bu kişiler, bilginin sistemli bir şekilde üretilmesi, toplanması, saklanması ve çoğaltılmasında büyük işlevler üstlenmektedirler. Entelektüel disiplin, işletme ve aktivitelerin birleştiği ve birbirini besleyerek güçlendiği bir küresel arenada (Coleman, 2005:234-236), bu kişiler ülkelerin, işletmelerin, organizasyonların, resmî ve özel kurumların en büyük güçlerini oluşturmaktadır.

Modern hayatın başarı paradigması, seçicilik mekanizmaları yalnızca akademik ve profesyonel kriterine göre kurulmuştur. Bu mekanizmanın esasını, sınırsız rekabet ve güç normları oluşturmaktadır. Sınırsız rekabet ve güç ilişkileri, toplumsal hayatın geneline sinmektedir (Konuk, 2002:322). Bu noktada eğitim, belirleyici olmaktadır. Eğitimli, nitelikli ve kalifiye birey veya işgücü, diğerlerine averaj farkı atmaktadır. Enformasyon toplumunda eğitim, deneyimin önüne geçmiştir. Hızlı değişen ve ilerleyen teknolojiye uyum sağlayan, kendini sürekli yenileyebilen, analitik düşünme ve sorgulama yeteneği kazanan, dünya gerçeklerini algılayarak gerekli değişiklikleri içselleştirebilen, dinamik ve hareket kabiliyeti yüksek birey veya işgücünün, enformasyon toplumunda iyi gelir ve arzu ettiği yaşam standardını elde edebilme olasılığı daha fazladır. Nitelikleri ve kazanımları sınırlı olan birey veya işgücü ise, düşük gelir seviyesi ve yaşam standardına razı olmaktadır. Bu anlamda eğitimi, bilgisi, becerisi ve niteliği sınırlı/sınırlandırılmış olan bireyler; yeni değerlerin, önceliklerin ve kabullerin şekil verdiği enformasyon toplumunun “zayıf halkası”nı oluşturmaktadır.

Bugün birçok ülke için, ücretleri düşürerek rekabete girişmek olanaksız görünmektedir. Bunun yerine, kalifiye işgücü yaratarak, teknolojisi ve düşünsel girdisi daha yüksek sektörleri hedeflemek, kısa sürede daha iyi sonuç vermektedir. Bu durum, eğitimin önemini artırmaktadır. Eğitimde gerçekleştirilecek yenilik için, eğitime bütçeden ayrılan payın yükseltilmesi yeterli değildir. Şimdiye kadar

milliyetçi ideolojinin dar çerçevesi içinde düşünülmüş, devletin ve milletin yüceliğini en önemli görev bilen, kişisel girişimin ve düşünce özerkliğinin faziletine inanmayan bir kültürün destekleyicisi olan eğitim anlayışından vazgeçmek (Keyder, 1996:16) küresel gerçekle örtüşmektedir. Nitekim, hızlı teknolojik değişim, kalıplaşmayı ve bu anlamdaki sistemleşmeyi geçersizleştirirken, kendini sürekli yenileyebilen farklı bir paradigmanın tasarımını kaçınılmaz kılmaktadır (Sezal, 2001:12).

Küreselleşme sürecine veya enformasyon toplumuna uyum sağlayabilecek işgücü ve personeli temin etme noktasında, sadece diploma vermenin ötesine geçemeyen eğitim sürecinin işlevselliği sorgulanmaktadır. Çünkü, sanayide düşük vasıf gerektiren işlerin önemli bir bölümünün otomasyona terk edilmesi yüzünden, işler eskiye kıyasla daha yoğun bilgi ve beceri gerektirmektedir. Toplumsal mekanizmaların demokratikleşmesinin sonucu olarak, toplumun eğitime daha az uygun olan kesimleri de okulun eşiğini aşır içeri girmiştir. Başka bir ifadeyle, okul, aynı imkânlarla, eğitilmesi daha zor olanları da diğerlerinin seviyesine getirmek gibi bir vazifeyle karşı karşıya kalmıştır. Ayrıca, okulda kazanılan bilgi ve becerilerin geçerlilik süresi kısalmıştır. Bunun sonucu olarak altmış yıl önce bir meslek kazanmış olanların hemen hepsi, çalışma hayatları boyunca aynı işi sürdürebilirken, bugün bu oran ciddi boyutlarda düşmüştür ve artık benzer vasıflarda çok sayıda insan gücü değil, çok sayıda mesleğin her birinde sınırlı sayıda insan gücü gereklidir. Okul ise bir tür kitle üretim aracı olarak bu ihtiyacı karşılayamamaktadır (Taşçı, 2001:67). Dolayısıyla, klasik okul anlayışından mülhem katı ve değişmez öğrenim anlayışı eskimektedir. Nitekim, bir kez öğrendikten sonra, yaşam boyu sürdürülen sanayi toplumu işlerinin yerini enformasyon toplumunda, yarı zamanlı ya da geçici/ sözleşmeli işler almaya başlamıştır. İşin sürekliliğini yitirmesine paralel olarak çalışanlar, yaşamları boyunca yeni işlere uygun yeni beceri ve nitelikler kazanma ihtiyacı duymaktadır. Bu bağlamda, Amerika Birleşik Devletleri eski başkanı Clinton'un, ortalama bir Amerikalının yaşamı boyunca yedi kez eğitilmek zorunda olduğunu ifade etmesi (Bozkurt, 2001:17) günümüzde eğitimin önemi hakkında bilgi vermektedir. Bu düşünceyi güçlendirmek adına Power, bireylerin 21. yüzyılın hızla değişen ve dönüşen enformasyon toplumuna katılımı, yeni bilgi, beceri, yaşam boyu öğrenme ve eskisine göre daha nitelikli olmayla gerçekleştirebileceğini ileri sürmektedir (Yurdabakan, 2002:63). Enformasyon toplumunun çalışmada bilgi, nitelik ve yetenek araması, formal eğitimin önemini daha da artırmaktadır.

Enformasyon toplumunda formal eğitimin önemi sürekli artmaktadır. Teknolojinin verdiği imkânla büyük bir ivme kazanan iletişim, zamana ve mekâna ilişkin sınırları ortadan kaldıran bir siber alan yaratmaktadır. Küresel ölçekli olan siber alan, otomatikleşmiş ve dijitalleşmiş bir telekomünikasyon sistemiyle son derece karmaşık bir yapı ortaya çıkarmaktadır (Stratton, 2002:81-84). World Wide Web (www)'in üzerinde konumlanan siber alanda, “hiçbir şey oraya dâhil olmayacak kadar önemsiz olmadığı gibi, hiçbir şey özel bir yer gerektirecek kadar da önemli olma ayrıcalığı taşımamaktadır” (Dreyfus, 2002:107). Bu yoğunlukla yaşamak zorunda kalan birey, “her şeyi bilebilmenin ve her şey olabilmenin” karmaşıklığıyla yüzleşmektedir (Dreyfus, 2002:109). Bir bilgi otoyolu olarak da ifade edilen siber alan sistemi, uluslararası ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel içerikli olağanüstü bir bilgi birikimini bünyesinde taşımaktadır. Bu kadar çok bilginin bir aradalığı, doğal olarak bir karmaşıklığı beraberinde getirmektedir. Ortaya çıkan karmaşıklık ve her şeyin birbiri içine geçerek şekillenmesi karşısında, bireyin formal eğitim ve bilgi donanımına sahip olma zorunluluğu artmaktadır.

Küresel ölçekli yaşanan gelişmeleri takip etmek ve bu gelişmelerden faydalanmak için yeni tutum ve değerlerle donanmış bireye büyük gereksinim bulunmaktadır. Toplum ise bu gereksinimi, önemi her gün artan formal eğitim ile gidermektedir (Tezcan, 2002:58). Bununla birlikte, bilimsel bilgi ve iletişim teknolojisindeki olağanüstü gelişmeler, bilgi alış verişini veya bilginin dünya ölçeğinde dolaşımına neden olmaktadır. Teknolojik gelişmedeki hız ve bilgi dolaşımındaki yoğunluk, yeni kültür ve uygarlıklarla iletişim ve etkileşimi kolaylaştırırken, diğer taraftan da bilgiyi edinme, var olanlar arasında en uygun olanı seçme ve başkalarıyla paylaşarak çoğaltma yeteneğine sahip bireylere gereksinimi gündeme getirmektedir (Yurdabakan, 2002:64). Bu nedenle öğrencilerin eğitimi kadar öğrenimin en etkili unsuru olan öğretmenlerin de sürekliliğe dayalı nitelikli eğitimi, oldukça önemli bir konudur.

Bilgisayarlı eğitimin hızla arttığı günümüzde, eğitimi verecek öğretmenlerin bilgisayar yazılımı ve kullanımı konusunda yetenekli olması gerekmektedir. Başka bir deyişle, eğitimin bilgisayarlı olmaya başlaması, bilgisayar yazılımı ve kullanımı konusunda bilgili eğitimci ve uzman ekipmana ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Bilgisayar okur yazarı olarak da ifade edilen bu eğitim personeli, günümüz eğitim kurumları açısından oldukça büyük önem taşımaktadır (Herring ve arkadaşları, 2005:100). Dolayısıyla, enformasyon toplumunda yaşayan her bireyin, değişen oranlarda formal eğitime gereksinimi bulunmaktadır.

Her şey bir yana, yeni teknolojinin her geçen süre ortaya çıkardığı yenilikler ve bu yeniliklere ilişkin ihtiyaçlara cevap verebilme, onlara uyum sağlayabilme bile (Winner, 2002:149) ileri düzeyde bir eğitimi, yeteneği ve donanımı zorunlu kılmaktadır. İnternetin, Networkun, mikro işlemcinin ve her an sürümü değişen bilgisayarın belirleyici olduğu bir toplumsal aşamada, kendine nitelik kazandırma, kendini geliştirme ve yetiştirme görevi bireyin kendisine düşmektedir. Dolayısıyla enformasyon toplumunun üyesine, daha önceki aşamalarda olmadığından fazla kişisel görev ve sorumluluk yüklenilmektedir. Çünkü, çocuğun veya bireyin eğitiminde ailenin yönlendirme etkisi daraldığı gibi, mevcut eğitim kurum, sistem ve yöntemleri üzerinde de büyük tartışmalar yapılmaktadır. Eğitim üzerinde yapılan tartışmalar ise mevcudun tekrar gözden geçirilmesi veya sorgulanmasını gündeme getirmiştir.

Eğitim sistem ve anlayışlarının paradigma değişimine ihtiyacı bulunmaktadır. Eğitim, bireysel ve toplumsal yaşantıyı doğrudan etkileyen bir süreçtir. Bir ülkenin kalkınması, o ülkede yaşayan insanların eğitilmesi, onlara ülke hedeflerine ve dünya gerçeklerine uygun yeteneklerin kazandırılması, yeni teknolojilerin geliştirilmesi ve bu teknolojik yeniliklerin her alanda değerlendirilmesiyle olanaklıdır (Türk, 1999:1-2).

Eğitim ve öğretim sürecinin daha etkili olması ve kısa sürede beklenen sonucu verebilmesi, bu sürecin yenilik ve değişikliklere uyum sağlamasına bağlı olmaktadır. Bu nedenle, eğitim ve öğretim ilke, hedef ve pratiklerinin gözden geçirilmesi büyük önem taşımaktadır. Öğretmen odaklı bir eğitim anlayışı, enformasyon toplumunda olumlu sonuç vermemektedir. Öğrenci merkezli eğitimin esas alındığı enformasyon toplumunda, öğretmen, bilgiye ulaşmanın yol göstericiliğini yapmaktadır. Öğrenci bu süreçte, öğrenme sürecine doğrudan katılmaktadır (Çelik, 1998:2091). Öğrencinin eğitim ve öğretim sürecine aktif olarak katılımı, öğrencinin düşünmesi, sorgulaması, uygulama yapması ve araştırması anlamını taşımaktadır. İş birliği ve ekip çalışmasını öne alan, probleme dayalı bir eğitim sisteminin esasını grup çalışması oluşturmaktadır. Günümüzde uygulanmasına ağırlık verilen ve önemsenen eğitimde grup çalışmasının, kendi içinde birçok yararları bulunmaktadır. Öğrencilerin öğrenime aktif olarak katılmasını içeren grup çalışması, öğrencilerin zihinsel gelişimlerini hızlandırmaktadır. Etkili bir şekilde uygulanan grup çalışmasıyla, öğrencilerin ilgileri uyanmakta, kendilerine olan güvenleri artmakta, öğrenciler arasında işbirliği ve dayanışma duygusu gelişmekte ve yeni fikirler hayat bulmaktadır. Bunlara bağlı olarak öğrencilerin sosyal yetenek ve ilgileri gelişmektedir. Karşısındakini dinleme,

onları anlamaya çalışma ve onlara cevap vermesiyle birlikte kişiye sorumluluk duygusunu benimseten etkili bir grup çalışması, dolaylı yoldan öğrenciyi sosyal hayata hazırlamaktadır (Petress, 2004:587-588). Zamanı iyi kullanabilme yeteneğini geliştiren, öğrendiği bilgilerin doğruluğunu test etmeye imkân tanıyan grup çalışması, öğrencinin üzerine yoğunlaştığı ve araştırdığı konuya karşı ilgisini artırmakta ve bilginin öğrenen kişinin zihninde kalma süresini uzatmaktadır (Petress, 2004:589). Öğrenme güdüsünü artıran bu çalışma şekli, öğrencileri araştırma yapmaya ve öğrenmeye teşvik etmektedir.

Eğitim ve öğretim anlayışında, öğrencinin veya bireyin kendi kendine araştırma yapabilmesi, sorun çözebilmesi ve kendi kendine öğrenerek sonuç çıkarabilmesi esas unsur olmaktadır. Bu durumda okullar, ağırlıklı olarak bilgi kazandırma olan klasik işlevlerinin yerine; araştırma yapabilme, etkili öğrenme ve verimli çalışabilme gibi tekniklerin kazandırılmasını sağlamalıdır (Erdoğan, 2001:70). American Library Association (ALA), eğitimin yeni model bir öğrenmeye gereksinimi olduğunu ileri sürmektedir. Bu öğrenme modeli gerçek hayatın bilgi kaynaklarına dayalı olup, pasif ve parçalanmış değil, aktif ve bütünleşik bir öğrenme sürecini esas almaktadır. Birçok eğitimci, okul yöneticisi ve konu uzmanları, öğrenciye hazır olarak sunulan dersler, ders kitap ve materyalleri, testlerin aktif ve kaliteli bir öğrenme deneyimi ortaya çıkarmadığı konusunda birleşmektedir. Bunun ötesinde, yüksek öğretim düzeyinde yapılan çalışmalar, öğrencilerin kendilerine verilen birçok bilgiyi unutma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu düşüncüyü ortaya çıkaran araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin hemen dersten sonra, ders notlarını kullanarak test ettikleri ve dersin özetinin verildiği durumlarda içerikten elde ettikleri bilginin % 50'sini birkaç ay içerisinde unuttuklarını göstermektedir. Daha ilgi çekici bir sonuç ise, en iyi koşullarda dahi öğrencilerin, derslerde aldıkları bilgilerin en fazla % 42'sini hatırladıklarıdır. Öğrencilerin dersten bir hafta sonra test edildiği durumlarda ise öğrencilerin dersin ancak % 17'sini hatırladığı görülmüştür (Saatçioğlu ve arkadaşları, 2002:292). Dolayısıyla, öğretmenin ders anlattığı ve öğrencinin dinlediği klasik eğitim sisteminde, öğrenci açısından bilginin zihinde kalma süresi oldukça kısadır. Bu süreyi uzatmak ve öğrenci potansiyelinin performansa dönüşebilmesi için, aktif katılımlı ve araştırmaya dayalı bir eğitim modeline gereksinim bulunmaktadır. “Proje merkezli” öğrenim modeli, bu ihtiyaçtan doğmuştur. Söz konusu öğrenme modeli, öğrencinin kendine karşı saygı kazanmasına, problem çözme yeteneğini geliştirerek akademik başarısını artırmasına, dersle ilgilenmesine ve motive olmasına olanak tanımaktadır. Yapılan çeşitli uygulamalı araştırmalar, bu düşünceleri güçlendirmektedir. Farklı sınıflardan

461 öğrenci üzerinde yapılan araştırma, “proje merkezli” öğrenme modelinin geleneksel “müfredata bağlı” öğrenme modelinden daha iyi sonuçlar verdiğini ortaya çıkarmıştır. Öğrencinin aktif olarak katıldığı bu modelde öğrenci, araştırdığı konuya yoğunlaşmakta ve istendik davranışlar geliştirmekte; öğrencinin öğrenmeye ilişkin istek ve ilgisi artarak akademik başarısı yükselmektedir (Kucharski ve arkadaşları, 2005:652-654). Bunlar da bütün olarak, eğitimden beklenen sonuçları ortaya çıkarmaktadır.

Öğrencilerin öğrenme ve düşünme düzeylerini yükseltmek için öğrencileri değerlendirme yöntemi ve anlayışları konusunda da bir değişiklik yapma gereği duyulmuştur. 1990’ların başında eğitim uzmanları, yeni değerlendirme yöntemi tartışmalarını başlatmışlardır. İleri düzeyde düşünme yeteneğini geliştirmek, geri bildirim düzeyini artırmak ve farklı özellikleri bulunan öğrencilerin yararlanabileceği bir eğitim sistemi gerçekleştirebilmek için yeni öğrenci değerlendirme yöntemleri ortaya çıkarılmıştır. Her tür deneme ve değerlendirme yöntemlerinin aynı amaca hizmet edemeyeceği ve öğrenci performansını tam anlamıyla ölçemeyeceği düşüncesinin yaygınlaşması, yeni değerlendirme yöntemlerini şekillendirmiştir. “Genişletilmiş yanıt formatı”, bu şekilde ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, yenilik taraftarı eğitimciler, “genişletilmiş yanıt formatı”ndaki değerlendirme şeklinin, öğrencilerin ileri düzeyde düşünme ve farklı fikirler üretme yeteneklerini geliştirmesine olanak tanıdığına inandıkları için bu formatı “sınırlı yanıt formatı”na tercih etmektedirler. Analiz, sentez ve değerlendirme bölümlerini içeren genişletilmiş yanıt formatı, öğrencinin yaratıcılığını ve ileri düzeyde düşünme yeteneğini artırmaktadır. “Karşılaştırma yapın”, “analiz edin”, “tartışın” ve “değerlendirin” şeklindeki fiilleri içeren soru formatı, öğrencinin yaratıcılığını artırmakta ve onların görüş ve düşünce ufuklarını genişletmektedir. Nitko, bu formatın öğrencilere kendi organizasyon metotlarını kullanabilme, kendi fikirlerini açıklayabilme ve fikirler arası ilişkileri anlatabilme özgürlüklerinin bulunduğu denemeler yapabilmelerine olanak tanıdığını belirtmektedir (Criswell ve Criswell, 2004:510-511).

Yakın tarihte eğitim konusunda “kalite okulu” tartışmaları yapılmaktadır. “Kalite okulu” sisteminde öğretmenin patronluk yapmaktan çok, liderlik yapma ilkesi benimsenmektedir. Öğretmenin öğretim sürecinde öğrencileri teşvik etme, onlarda ilgi uyandırma ve öğrenmek için farklı yöntemler kullanma esasına dayalı bu eğitim anlayışında, öğrenciler öğrendikleri bilgilerin kendileri için iyi, faydalı ve işlevsel olacağına ikna olmaktadır (Glasser, 2000:2-3). Dünyadaki değişim ve dönüşümün referans alınarak yapılan yeni eğitim sisteminde, öğretmen bilgiye

ulaşmanın yollarını öğrenciye kazandırırken verilecek ders konularında önceden araştırma yapması, anlatacağı konu üzerindeki farklı tartışma ve yaklaşımları aktarması, güncel değişimleri dikkate alması ve bunlara bağlı olarak derse daha fazla hazırlıklı olarak gelmesi bir zorunluluk olarak belirmektedir (Herring ve arkadaşları, 2005:101-102).

Eğitimdeki uygulamaları revize etmeye zorlayan bu koşulların yanı sıra, doğru ve gerçeklerin eskisine oranla daha çabuk değiştiği bir dönem yaşanmaktadır. Doğruları sunmaya, bir ölçüde empoze etmeye çalışan kaynaklar hızla çoğalmaktadır. Bu bağlamda öğrencinin geniş düşünebilmesi, kendini ve çevresini sorgulayabilmesi, kişide olması gereken özelliklerin başında gelmektedir. Bu özelliklerin kazandırılmasında, okulların ve okullarda verilen eğitim öğretim anlayışının payı büyük olmaktadır. Bu nedenledir ki, okullardaki eğitim ve öğretim etkinliklerinde eleştirel düşünme becerilerinin kazandırılmasına yönelik bir ortam ve anlayış oluşturulmalıdır (Erdoğan, 2001:70).

Enformasyon toplumunda yaşanan değişim ve dönüşümler “uzaktan eğitim” veya “sanal eğitim” olarak ifade edilen bir eğitim sistemi ortaya çıkarmıştır. On line şeklinde Web üzerinden yapılan ve video konferansa dayalı eğitim sistemi, teknoloji ve bilimsel bilginin eğitim alanına uyarlanmış şekli olmaktadır. “Uzaktan eğitim” olarak nitelendirilen bu uygulama, bir taraftan eğitimin maliyetini düşürürken, diğer taraftan onun niteliğini artırmaktadır. Öğrenciye veya bireye verilen bilginin sürekli güncellenme imkânı olan bu eğitim sisteminde daha verimli sonuçlar alınmaktadır (Girginer, 2002:276-277). “Siz okula gitmiyorsunuz, okul sizin ayağınıza geliyor”. ilkesini benimseyen bu sanal eğitim sistemi, bilimsel bilgi ve teknolojinin çerçevesini belirlediği enformasyon toplumuna bir ayrıcalık kazandırmaktadır (Bozkurt, 2001:18). Klasik yazı tahtası, kitap ve sözel etkileşimi sağlayan derslikteki öğretmen yerine, bilgisayar donanımı ve yazılımı yoluyla sunulan malzemelerin kullanıldığı bu yöntemle “etkileşimli öğrenim” mümkün olmaktadır (Winner, 2002:144).

Bununla birlikte, yakın zamanlarda ABD, Avrupa Birliği üyesi bazı ülkeler ve organizasyonlar okul, öğretmen ve öğrenci açısından teknolojik standartlar belirlemektedirler. Söz konusu ülkeler ve organizasyonlar okullarda verilecek eğitim, araçgereç ve yöntem konusunda bazı standartlar oluşturmaktadırlar. Standartlar belirlemek ve okul-öğretmen-öğrenci sisteminde aranılacak nitelikleri çoğaltmak, ülkelerin ve güçlü, iddialı ve modern organizasyonların eğitim stratejilerini oluşturmaktadır (Herring ve arkadaşları, 2005:101; Hambright ve Diamantes, 2004:98). Eğitim alanında standartlar oluşturma düşüncesinin bir

uzantısı olarak farklı ülke ve toplumlar, ortak eğitim projeleri geliştirmektedirler. Avrupa Birliği'ne ait ülkelerdeki üniversiteler, öğrencilerin istedikleri üniversiteden dersler alabilmelerini ve öğrenimlerine ara vermeden devam edebilmelerini sağlayacak şekilde yapılanmaktadır. Öğrencinin bir dönem bir üniversiteden, diğer dönem başka üniversiteden ders alması gibi bir uygulamaya eğitimdeki bu yapılanma içinde imkân tanınmaktadır. Bu uygulamanın en iyi örneğini bir Avrupa Birliği projesi olan "Erasmus"ta görmek mümkündür. Öğrencinin bir yıl gibi bir süre farklı ülkedeki üniversitenin öğrencisi olmasına imkân tanıyan "Erasmus projesi", rotasyon usulü ile öğrencilerin farklı üniversiteleri tanıma ve bu üniversitelerin eğitiminden faydalanmasını sağlamaktadır (Tezcan, 2002:58). "Çok kültürcü eğitim" projesi de, bu düşüncenin bir uzantısı veya farklı bir açılımıdır. "Çok kültürcü eğitim" dil, din, ırk, yaş ve cinsiyet farkı gözetmeksizin insanların eğitilmesini hedefleyen bir anlayışı ifade etmektedir. Öğrencilere kesin doğrular ve önyargılara meydan okuyabilmeleri için gerekli olan eleştirel düşünce kazandırma ve demokrasinin eğitim alanında gerçekleşmesini sağlamaya yönelik hedefleri olan "çokkültürcü eğitim", hem bütün farklı gruplara eşit oranda eğitim fırsatı sunma hem de bütün farklı grupların üyelerinin yaşam standartlarını yükseltme amacını taşımaktadır (Yalçın, 2002:70-71). İletişim teknolojisinin, hızlanan değişim ve dönüşümlerin sonucu olan tüm bu farklı düşünce, proje ve uygulamalar, eğitimin daha iyi sonuçlar vermesini, dünya geneline yayılması ve demokratikleşmesini amaçlamaktadır.

Kısaca, enformasyon toplumunda formal eğitimin önemi oldukça belirginleşmektedir. Tüm toplumları etkileyen hızlı değişim ve dönüşümden olumlu sonuçlar elde etmek için eğitim alanında var olanlar üzerinde bir kez daha düşünmek ve yararlı olduğu düşünülenleri korumak; işlevselliği tartışılanları yenilemek ve farklı uygulamalara fırsat vererek hayata geçirmek zorunluluğu doğmaktadır. Eğitim alanında kullanılacak araçların, yöntemlerin ve yaklaşımların bu şekilde hareket serbestliğine kavuşmasının ise özgün, yeni ve farklı anlayış türlerinin şekillenmesine olanak tanıyabileceği düşünülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

13-17 Kasım 2006 tarihlerinde düzenlenen 17. Millî Eğitim Şûrası'nın öne çıkan konularını küreselleşme ve eğitim süreci, Avrupa Birliği eğitim sistemi, eğitimdeki yeni anlayış ve yapılanmalar oluşturmuştur. Türk Millî Eğitim Sistemi, bu konu başlıklarından değerlendirilmiş ve mevcut eğitim sorunlarına çözüm yolları

buralardan aranmıştır. Yine 23-24 Mart 2006 tarihlerinde gerçekleştirilen ve çok sayıda farklı ülkelerin katıldığı Lizbon Zirvesi'nde Eğitim, İstihdam, Bilgi ve Ekonomi ilişkisi tartışılmıştır. Toplumsal yapının en önemli iki unsuru olan ekonomi ve eğitim ilişkisine değinilerek, dünyada işlerlik kazanan “ömür boyu eğitim ve öğretim”, “eğitimde hareketlilik”, farklı ülke ve toplumlarda eğitim gören öğrencilerin karşılıklı olarak transferleri gibi yeni uygulamalara değinilmiştir. Eğitimle ilgili olarak farklı zaman ve mekânlarda gerçekleştirilen bu iki farklı faaliyet, günümüzdeki eğitimin sorunları, hedefleri ve önceliklerinden oluşan eğitim konu başlıklarını özetlemektedir.

Hızlı değişim ve dönüşüm, artan iletişim, yoğunlaşan etkileşim, gelişen teknoloji ve ilerleyen bilimsel bilginin yönlendirici olduğu bir dönem yaşanmaktadır. Bilgisayar, beyin gücü, nitelikli insan sermayesi ve küresel ölçekli hız ekonomisinin temsil ettiği bu dönem Enformasyon Toplumu olarak tanımlanmaktadır. Bu toplumsal aşamada statükoya; değişmez katı kural ve uygulamalara; yerel ilke, hedef ve değerlere; merkeziyetçi, tek boyutlu yaklaşım ve değerlendirmelere yer yoktur. Bunlar, taban bulduğu ülke, toplum, işletme ve kurumun ayak bağı konumundadır. Ortaya çıkan bu değişim olgusundan eğitim sistemi ve anlayışı da doğal olarak etkilenmektedir. Bireysel ve toplumsal yaşamı doğrudan etkileyen bir süreç olan eğitim, günümüzde kendini yenilemek durumundadır. Gelinek noktada yeni bir eğitim anlayışı, sistemi, hedefi ve uygulaması bulunmaktadır. Formel eğitimin önemi, gün geçtikçe artmaktadır. Konuyu bu açıdan değerlendiren çalışma, kuramsal bilgi doğrultusunda, enformasyon toplumundaki yeni eğitim anlayışı, uygulamaları ve örnekleri hakkında bilgi vererek eğitimin artan önemine dikkat çekmeyi amaç edinmektedir.

Her toplumsal aşama, her alandaki kendi paradigmasını oluşturduğu gibi, kendi eğitim paradigmasını da oluşturmaktadır. Bu durum, toplum ile eğitim arasındaki karşılıklı ilişki şeklinde formüle edilebilmektedir. Nitekim, toplum kendi hedef, öncelik ve kabullerine uygun bir eğitim sistemi oluşturduğu gibi, oluşturulan eğitim sistemi de içinde şekillendiği toplumu korumak, güçlendirmek ve kalkındırmak işlevlerini üstlenmektedir. Bu bağlamda, toplum ile eğitim arasında birbirini beslemeye dayalı bir ilişki bulunmaktadır. Bu gerçek, her toplumsal aşamanın kendinden öncekinden ayrıştığı bir eğitim anlayışı ve eğitim sistemi kurduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Bilginin en büyük güç ve sermaye kabul edildiği; bilgili, eğitilmiş, nitelikli ve bilgisayar teknolojilerine hâkim kişilerin ön plana geçirildiği enformasyon toplumunun en ayırıcı özelliğini eğitime verdiği önem oluşturmaktadır. Toplumsal tarihin hiçbir döneminde eğitim bu kadar

önemsenmemiş, eğitime bu kadar yatırım yapılmamış ve eğitimli sınıf bu kadar ayrıcalıklı bir konuma kavuşmamıştır.

Günümüzde, trafikten beslenme alışkanlıklarına, alış verişten sağlık alanına kadar, gündelik hayatın her alanına bilgi şekil vermektedir. Buna bağlı olarak günümüz insanı, geçmişe nazaran daha fazla formal eğitime gereksinim duymaktadır. Bireyin arzu ettiği yaşam standardını yakalaması için daha eğitimli ve nitelikli olması gerekmektedir. Nitekim yaşamakta olduğumuz toplum, yeni bir çalışan profili yaratmaktadır. Sermayenin ve bilginin dünya çapında hareketlenmesi, dünya gerçeklerini yakalayabilen, farklı dilde teknik bilgiye sahip çok nitelikli işgücünü talep etmektedir. Artık toplumdaki ağırlık merkezi, yeni değerleri ve beklentileri olan farklı bir gruba-bilgi işçisine –doğru kaymaktadır. Bu açıdan teknolojik bilgi ve yeteneğe sahip kişilerin iş bulma ve işinde başarılı olma ihtimali artmaktadır. Bu işgücünü sağlama noktasında eğitim kurumlarına büyük roller düşmektedir.

Eğitim, bireysel ve toplumsal yaşamı doğrudan etkileyen bir süreçtir. Kişinin ekonomik ve sosyal hayatının niteliğini eğitim belirlemektedir. Eğitimin etkili olması ve kısa sürede beklenen sonucu verebilmesi, onun yeniliklere uyum sağlamasına bağlı olmaktadır. Bu nedenle, eğitim ilke, hedef ve uygulamalarının gözden geçirilmesi büyük önem taşımaktadır. Öğretmen odaklı bir eğitim anlayışı, günümüzde pek işlevsel olmamaktadır. Öğrenci merkezli eğitimin esas alındığı enformasyon toplumunda öğretmen, bilgiye ulaşmanın yol göstericiliğini yapmaktadır. Öğrenci bu uygulamada, öğrenme sürecine doğrudan katılmaktadır. Öğrencinin öğrenme sürecine aktif katılımı, öğrencinin düşünmesi, sorgulaması, araştırma ve uygulama yapması anlamını taşımaktadır. İş birliği ve ekip çalışmasını öne alan, probleme dayalı grup çalışması öğrencinin zihinsel gelişimini hızlandırmakta ve öğrenmeye yönelik motivasyonu artırmaktadır. Başarıyı artıran ekip çalışması, öğrencinin kendine güven duymasını sağlayarak nitelikli birey olmanın yolunu açmaktadır.

Bugün eğitim programları yeniden yapılanmakta, klasik eğitim anlayışları ve yöntemleri sorgulanarak dönüştürülmekte; araştırmaya ve grup çalışmasına dayalı eğitime geçilmektedir. Eğitim konusundaki son gelişmelerden yararlanmak için her türlü eğitim sistem, yöntem ve ilkelerine duyarlı esnek programlar hayata geçirilmektedir. Teknolojinin son ürünleri, eğitime uyarlanmaktadır. Bilgisayardan eğitimin her aşamasında faydalanılmaktadır. Çalışma CD'leri, projeksiyon makineleri ve bilgisayarın daha çok kullanıldığı “görsel” eğitim veya “görüntü” ye dayalı eğitime geçilmektedir. Teknolojik yeniliklere paralel olarak “sanal eğitim”

veya “uzaktan eğitim” uygulamaları yapılmaktadır. İnternet ağı üzerinden gerçekleşen bu eğitim sistemiyle, kişi dünyadaki en son gelişme ve yenilikler hakkında bilgilenmektedir. Böylece yeniliklerle kısa sürede tanışma mümkün olmaktadır. Bu ise, eğitim sürecindeki kişinin ufkunu açmaktadır. Belirtilen gerçekleri görebilen toplumlar, organizasyonlar, ticari işletmeler yeni dünya düzeninde yerini alabilmek, güç kazanabilmek ve olası risklere karşı korunabilmek için eğitime daha çok önem vermektedirler. Tercihlerini teknoloji kullanımına yatkın, bilgili, donanımlı ve yetenekli olan herkesten yana yapmaktadır. Dolayısıyla toplumların, küresel gerçeklerden uzak yaşamının mümkün olamayacağını görmesi ve bu gerçeklere paralel yapılanmaları gerçekleştirmesi gerekmektedir. En alt basamaktan başlamak üzere, eğitim anlayış ve yöntemlerini çağa uyarlamak zorunluluğu bulunmaktadır. Bunun için de, eğitimde araştırma ve geliştirme programlarına daha fazla kaynak ayrılması zorunludur.

Kaynaklar

- Aktan, C. C. ve Tunç, M. (1998). Bilgi toplumu ve Türkiye. *Yeni Türkiye*, (19), 121-124, Ankara.
- Bozkurt, V. (2000). *Enformasyon toplumu ve Türkiye*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bozkurt, V. (2001). Enformasyon toplumu ve eğitim. *Bilgi ve Toplum*, (3), 15-22. Türk Dünyası Araştırma Vakfı, İstanbul.
- Coleman, A. (2005). Interdisciplinarity, interactivity, and interoperability for educating the Digerati. *Education for Information*, 23. U.S.A: IOS. Pres.
- Criswell, J. R. ve Criswell, S. J. (2004). Asking essay questions: Answering contemporary needs. *Education*, 124(3), 510-516.
- Çelik, V. (1998). Türk eğitim sistemini yenileşmeye zorlayan temel sorunlar. *Yeni Türkiye, Cumhuriyet Özel Sayısı*, 4(23-24), 2090-2096.
- Dağ, İ. (2001). Bilişim toplumunun klinik psikolojideki etkileri. Bilişim Toplumuna Girerken Psikoloji. *Sosyoloji ve Hukukta Etkiler Sempozyumu*, Ankara.
- Dreyfus, H. L. (2002). Bilgi otobanında Nihilizm: Günümüz çağında anonimlik karşısında bağlılık (Çev: Ece Gamze Atıcı). *Cogito*, (30), 100-118. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Drucker, P. F. (1994). *Yeni gerçekler* (Çev: Birtane Karanakçı) (4. Baskı). Ankara: İş Bankası Yayını.

- Dura, C. (1998). Cumhuriyetten 2000 yılına eğitimin hangi noktayız?. *Yeni Türkiye, Cumhuriyet Özel Sayısı, 4(23-24)*, 2078-2089.
- Ekinci, N. (2001). Küreselleşmenin iki yüzü: İstenmeyen “Kaçak Göçmenler-Davetli Bilgi İşçileri”. *TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi, 17(2)*, 12-18.
- Erdoğan, İ. (2001). Yeni bir bin yıla girerken eğitim ve öğretim üzerine. *Bilgi ve Toplum, (3)*, 69-73. İstanbul: Türk Dünyası Araştırma Vakfı.
- Erken, V. (1998). Eğitim sisteminin genel değerlendirilmesi. *Yeni Türkiye, Cumhuriyet Özel Sayısı, 4(23-24)*, 2097- 2103.
- Girginer, N. (2002). Uzaktan eğitim ekonomisi. *İzmit: I. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı* (Haz: İbrahim Güran Yumuşak ve Mustafa Anıl Dönmez),
- Glasser, W. (2000). *Kaliteli eğitimde öğretim* (Çev: Ulaş Kaplan). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Hambricht, G. ve Diamantes, T. (2004). An analysis of prevailing K-12 educational strategic planning models. *Education, 125(1)*, 97-103.
- Hardt, M. ve Negri, A. (2001). *İmparatorluk* (Çev: Abdullah Yılmaz) (2. Baskı). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Herring, D. F.; Notar, C. E. ve Wilson, J. Q. (2005). Multimedia Software Evaluation Form for Teachers. *Education, 126(1)*, 100-111.
- Keyder, Ç. (1996). *Ulusal kalkınmacılığın iflası* (2. Baskı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Konuk, O. (2002). Toplum ve eğitim. İçinde: *Sosyolojiye giriş* (Editör: İhsan Sezal). Ankara: Martı Yayıncılık.
- Kucharski, G. A.; Rust J. O. ve Ring, T. R. (2005). Evaluation of the ecological, futures, and global (EFG) curriculum: A project based approach. *Education, 125(4)*, 652-688.
- Kurtulmuş, N. (2001) . *Sanayi ötesi dönüşüm* (2.Baskı). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Naisbitt, J. ve Aburdene, P. (1990). *Megatrends 2000, büyük yönelimler* (Çev: Erdal Güven). İstanbul: Form Yayınları.
- Petress, K. C. (2004). The benefits of group study. *Education, 124(4)*, 587-589.
- Poloma, M. (1993). *Çağdaş sosyoloji kuramları* (Çev: Hayriye Erbaş). Ankara: Gündoğan Yayınları.

- Saatçioğlu, Ö., Özmen, Ö. ve Özer, P. S. (2002). Bilgi okuryazarlığı: Üniversite eğitiminde yeni bir boyut. *I. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Kongre Kitabı* (Haz: İbrahim Güran Yumuşak ve Mustafa Anıl Dönmez), İzmit.
- Sezal, İ. (2001). Eğitimin dünü, bugünü, yarını: Bir düşünce egzersizi. *Bilgi ve Toplum*, (3).
- Stratton, J. (2002). Siberaalan ve kültürün küreselleşmesi (Çev: Mehmet Dođan). *Cogito*, (30), 80-97. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Taşçı, C. N. (2001). N'Olacak bu eğitimin hali. *Bilgi ve Toplum*, (3), 59-68.
- Tezcan, M. (2002). Küreselleşmenin eğitim boyutu. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (6), 56-60.
- Toffler, A. (1981). *3. Dalga* (Çev: Ali Seden). İstanbul: Altın Kitaplar.
- Türk, E. (1999). *Millî Eğitim Bakanlığında yapısal değişmeler ve Türk eğitim sistemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Winner, L. (2002). Siberliberter söylemler ve cemaatin başarısı (Çev: Mehmet Küçük). *Cogito*, (30), 144-164. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları..
- Yalçın, C. (2002). Küreselleşme, çokkültürcülük ve eğitim. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (6), 65-77.
- Yurdabakan, İ. (2002). Küreselleşme konusundaki yaklaşımlar ve eğitim. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (6), 61-64.

*Summary***THE PLACE OF EDUCATION IN INFORMATION SOCIETY****Ünal ŞENTÜRK***

Human beings are living in a period in which its limits are being determined by technological and scientific information. Today's popular society type is information society. Information society depends on different paradigms than industry society. While industry society represents steam engine, arm power, capital and national production; information society represents computer, brain power, qualified human capital and global production. In industry society goods and services are limited and information is under the control of governors; in information society goods and services are rich and information is open to the society. Synergy between the communication technology and scientific information increases the information and transfers it to society. The importance of information is increasing continuously. Developed countries give importance to information and education for their present states. The importance given to information comes back to society as development and advancement.

The most distinctive characteristic of information society is the importance given to education, in this society information is accepted as the most significant power and capital; persons who are intellectual, educated, qualified and equipped with computer technology are given credit. Education had never been given such importance and funded, and educated people had never been at such condition in the history as compared with today.

Today, information shapes all the fields of daily life; from traffic to eating habits, shopping to health. Therefore today's people need much more formal education, they should be educated and qualified in order to live as the way they desire. Today's society creates a new employee profile that can catch world realities, have technical knowledge at different languages. So, people having technological

Address for correspondence: *Öđr. Gör. Dr., İnönü Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü Kampüs /MALATYA, usenturk@inonu.edu.tr

knowledge and skills have much chance to find job and be successful at their jobs. Education institutions take big roles at providing this labor force.

Education is a period of affecting individuals and social life directly. Education determines the property of economic and social life of individuals; so, to be effective education should adapt itself to improvements. That's why, it is important to revise principles, aims and techniques of education. Teacher-centered education policy is not functional today. In information society that is focusing on student-centered education, teacher guides students to reach information, so that students participate in learning process directly. Students' active participation to learning process means that they are thinking, questioning, researching and practicing. Cooperation and group work expedite students' cognitive progress and increase motivation. Group work increases success, helps individual to be qualified and have self-confidence.

Today, education programs are being reconstructed, questioned and classical education understandings and methods are being transformed; education based on research and group work is being vitally implemented. In order to take benefit from the latest improvements in education, flexible programs sensible to all kinds of education systems, methods and principles are put into practice. The latest products of technology are adapted to education; computers are made use of at all stages of education. Visual education, in which training Cds, OHPs and computers are used mostly, is gaining the importance. Virtual or remote education parallel to technologic developments are put into practice. With this education system by using the Internet, people receive the knowledge of the latest developments in the world in a short time.

Societies, organizations and trading companies realizing these facts are giving much more importance to education in order to take place in the new world system and to gain power and avoid from potential risks. They prefer people becoming equipped with technological and intellectual knowledge. That's why societies realize that it is not possible to live apart from the global facts, and why they adapt themselves to these facts. Educational understanding and methods should be adapted to today's conditions starting from the lowest level. Therefore, it is necessary to reserve much more fund for educational research and developmental programs.